

3 X ŠPATNĚ

PAZNEHTI

Dříve to byly jen výjimky, ale dnes jde už o celonárodní trend „na příslušných místech“:

Nevidět, co došlo k našim rukám písemně, nereagovat na nic z toho, tj. neodpovídat na poštu klasickým postupem anebo i současným e-mailem, zkrátka ignorovat všechno, co bylo posláno – řečeno s Nerudou „poníženě prosím“ z podstolí vznešeného trůnu „vejš“. Tam sedí „oni“ – bohorovní a všeho-schopní, jen ne toho, že by projevíli elementární slušnost, zvláště když tento „onen“ je mladoch, za kterým leží v dosavadním životě jen ta čerstvě zahřátá židle a „poníženě prosím“ z podstolí je umělecká či vědecká kapacita ošlehaná mezinárodními větry ze všech světových stran. Co tím tyto „oni“ sledují? Patrně, aby se všichni ti ponížení obtěžovali za svým „na příslušných místech“ osobně, ale i tam je možné je ještě různě podusit: nechat čekat, sdělit, že máme jen pět minut, že právě odcházíme za daleko důležitější věci anebo zkrátka rovnou zmizet zadním schodištěm a důvěřivého „poníženě prosím“ nechat čekat – až – až si to konečně rozmyslí podruhé vůbec přijít. A je potřeba dodat, že pisatel těchto řádků nevychází jen ze zkušeností z jednání se životu nutnými „oufady“ řešícími tzv. „veřejnoprávní“ záležitosti, nýbrž i ze svých kontaktů s nejrůznějšími kulturními institucemi a jejich zástupci, představiteli či činiteli: dramaturgy, redaktory, nebo rovnou šéfy a bossy.

Vzpomínám si, jak jsem jako televizní dramaturg cítil povinnost odpovědět na jakýkoliv nesmyslný dopis diváka, například ten, kde byl pisatel dotčen, že televize ignoruje jeho obec, a zval nás na zabíjačku (asi za 3 dny), kde bude hrát místní řízná dechovka a zpívat Marta (druhá „Madla zpívá v Evropě“); a to by se mělo vysílat rozhodně „přímo“.

Ovšem „oni“ nejsou jen mladoši, jak by vyplývalo z řádek výše napsaných, nýbrž – a můžeme to tak definovat – virová nákaza, která postihla i generaci let středních, ba už i rody seniorů. Vznikla tak nová společenská třída (?), ossia vrstva pro nové století, item tisíciletí, kterou nazývejme paznehtie, která pak plodí nejrůznější druhy paznehtů – třeba příležitostný nebo přechodný typ. Přesto mám dojem, že dnes se množí jen jeden druh, a ten bych nazval pazneht trvalý neboli totální.

SUVERÉNI

Zhusta to vypadá tak: nastoupí nová (eventuálně mladá) krev do čela nějaké organizace, instituce a rozhodne, že to teď bude všechno jinak, což znamená lépe a konečně tak, jak to má být. To vidí jasnozřivě jako prorok. Součástí takového suverénního chování, řekl bych třeba osudového poslání, přijít ve správný čas na správné místo, bývá bohužel také častá absence znalosti skutečného stavu té či oné organizace nebo instituce, jaká byla před nástupem nového suveréna. Pozoroval jsem svého času jednu situaci ve známém zahraničním orchestru (tyto okolnosti jsou vskutku „globální“ a netýkají se jen našich „luhů a hájů“). Nastoupil nový šéf, jehož hlavním programem bylo otevřít orchestr konečně soudobé mezinárodní tvorbě, což je jistě velmi chvályhodné. Ovšem až na to, že tento orchestr byl právě v minulosti soudobé tvorbě všeho druhu velmi nakloněn. To si nový suverén patrně neuvědomil nebo ani nevěděl. Ale všechno dobře dopadlo. Než mohl tento maestro zrealizovat své plány, dostal atraktivní nabídku od orchestru v zámorí, překlenovací orchestr nechal napospas, jak se říká, a v zámorí nastoupil stejně suverénně a s jasnozřivým plánem, přinášet v repertoáru orchestru především historickou klasiku, „ty nejznámější perly osvědčeného repertoáru“. Řekl bych, že suverén zde není ten pravý termín, to je spíš „vizionář“, a to všestranný.

NĚMOTA

Tím, že je někdo němý, myslel můj zesnulý přítel – legendární dirigent Otakar Trhlík – neznalost cizích jazyků. Sám si tento přezíravý postoj především ke svým uměleckým kolegům mohl dovolit. Hovořil totiž hned jazyky několika. Já tento termín užívám v jiném významu. Označuji tím lidi nezdravíci. Začal jsem se tímto fenoménem zabývat už v dávné minulosti (pro dnešní mladou generaci doba kamenná), a to začátkem 60. let, kdy jsem poprvé jezdil jako umělec na Západ, především do Rakouska a Německa.

Z rakouského zdravení jsem pak byl úplně u vytržení (což platí dodnes). Třeba řidič autobusu při výdeji lístku, zcela neznámí turisté na lesní stezce, a dokonce stará paní na kole(!), která mě mijela, když jsem obdivoval jeden kostel na malém městě atd. Ovšem to se týkalo tehdy i Německa a (německého) Švýcarska. Víím, jak jsem byl pak zklamán, když jsem byl poprvé v Itálii a ocitnul jsem se v malém městečku, že na moje vstřícné zdravení kolemjdoucích jsem zaregistroval jen udivené pohledy. A když jsem pak zanedlouho nastupoval do newyorského taxíku a flegmatický muž mi ani neodpověděl na pozdrav, to mi až zahřálo u srdce – tak daleko od vlasti a jako doma!

Leč toto vše je ovšem jen úvod k tomu, o čem chci zde psát: Bydlím na předměstí ve slepé uličce, kde je jen několik rodinných domů, z větší části osídlených toliko seniory. Komunita je to vzájemně vstřícná, v létě konáme

dokonce často i Strassenfest či „up to date“ street-party: každý dodá nějaký stůl, židle, ale hlavně různé pochutiny a ovšem pitivo. Tím vším se naše komunita jenom více a více upevňuje.

Ale je tu komunita ještě jiná: Ve dvou domech vyklidili majitelé vždy celé poschodí, které pronajímají studentům – posluchačům různých vysokých škol. Ti svou početností nakonec převyšují komunitu nás, starousedlíků. A už jsme u toho, co mají všichni společné: jsou až ukázkově němi. Za posledních deset let jsem zaznamenal jen dva případy, které jsou ty výjimky, co potvrzují pravidlo: student – humanista, který byl zcela „in“. Chodil na mé akce, přišel blahopřát k mému jubileu, zastavil se a chtěl si popovídat o divadelní premiéře, kde mě zahlédl. Dalo by se říci, že takřka patřil do rodiny. Druhý případ je současný. Je to mladičký párek, který tak mile a usměvavě pozdraví, že se na chvíli cítím přesně jako v Rakousku a mám pocit, že nejsme v brněnském Komíně, ale v příhraničním Retzu, kde jedna z uliček se podobá právě té naší. V takových okamžicích pak vždy lituji, že jsem už v osmašedesátém neemigroval a nevyužil velkorysé nabídky učit na Musikhochschule v Grazu. A to ne tak z důvodů uměleckých, jako proto, že tam všude lidé nejsou němi. A tak jen si představuji, jak by bylo hezké pozdravovat se navzájem s našimi studenty, pozastavit se, zeptat se na zkoušky, popřát šťastnou cestu, když odjíždějí na víkend domů. Ale co s nimi, když jsou němi i vzájemně mezi sebou? Beze slova se mijejí s posupně strnulým zrakem.

Zkrátka: všechno špatně!

Pavel Blatný